

en West-Europa tot Christus bekeerd werden. En ook nu oefenen de Christenaten *ten dele* macht over de Heidenen uit in haar koloniale worsteling. Azië en Afrika zijn haar dijnsbaar geworpen.

Doch dit alles is nog niet de macht over de Heidenen. Toen Constantijn het Heidendom overwon, sloop juist een deel van het heidense wezen in Jezus kerk binnen. Het gekerstend Europa hield heidense wezen in Christelijke vormen. En ook thans zijn het niet de Christen-mogendheden die Azië en Afrika voor Christus wonnen, maar die in hun koloniën de Christen-kolonisten heidensche venijn doen indrinken; en heel haar staatkunde door be-zucht en heidense machtsideën laten beheerschen.

In dat voorloopig spel mag uit dien hoofde de vervulling der belofte, die Jezus op Pathmos gaf, niet gezocht worden.

Ook deze belofte van Jezus, evenals alle overige beloften van Pathmos, ziet niet op het heden, maar op de eeuwigheid die komt, en op de heerlijkheid die eens zal doorbreken.

En met het oog op die toekomst nu wordt het ons door Jezus toegezegd: „Hem die overwint en mijn werken (niet die der heidenen) bewaart ten einde toe, zal ik hem geven over de heidenen en hij zal ze hoeden met een ijzeren scepter, zij zullen als pottenbakkersgerief vermorzeld worden, gelijk ook ik van mijn Vader ontvangen heb.“

In de kerk van Thyatire was de toestand verijterend. Een toestand als onder Achab en Izebel in Israël. Een groep van belijders, onder de leiding van een vrouw van invloed en van aanzien, voerde in Christus kerk den gruwel van Baal-Peor in. Onder vromen schijn den schandelijksten zinnedienst. Het echte Heidense wezen, uit de dagen toen Pinehas met zijn spies Zimri den hoererder en Koëbi, de Midianische, doorstak, nu reeds, nog terwijl de apostelen leefden, in Christus kerk binnengedrongen. En zulks niet als schuilend kwaad, maar als openlijk aanbevolen stelsel, en in den *Beredend* *alven* als een deel ervan opgenomen. Iets wat later zich onder Doopersche secten herhaald heeft, en in de kringen van het Mysticisme vaak persoonlijk nawaert, maar van de Nicolaïeten, in de tweede eeuw van Christus kerk, het eerst naar de Manichaeën oversloeg.

Ge verstaat het niet, en toch was het zoo, de gruwelijkste dienst van het vleesch gemengd in de vereering en aanbidding van Hem, die het aanzien van een vrouw om haar te begeeren, reeds *overig* keurde in het hart.

Van twee kanten greep het heidense wezen het wezen van de Christelijke religie aan. Van buiten en van binnen. Van buiten door onderdrukking, vervolging en poging tot uitroeiing. En van binnen door vergiftiging met heidense zonde en zinnedienst.

De *beul* woedde in opdracht van het Heidendom met het zwaard. De *vrouw*, als draagster van het Heidendom, gevoelde met haar verlokken. Altoos weer Achab die de profeten vermoordt, en Izebel die het volk verleidt tot zonde.

Het Heidense wezen dat, gevoelende hoe het, zoo Christus triomfeert in den dood moet, al zijn macht en al zijn zinbegoocheling aanwendt, om, kon het, het Christelijk wezen te vernietigen.

Hier, telkens, toestanden, alsof het Heidense wezen het wint, en Christus ondergaat. En daarom Christus op Pathmos, bij het aangaan van den wedloop, het zijn kerken toeroepend: „Mits ge volhardt en uzelve overwint, wacht u eens de volkomen triomf over het Heidense wezen.“

En ook hier vloeit de belofte voort uit de *gemeenschap met Christus*. Het is en blijft de grondtoon van het Hoogerpriesterlijk gebed: „Ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt.“ Zoo ze met mij lijden, opdat ze met mij heerlijkheid worden. Zoals de Christus is, zoo zullen ook de zijnen zijn in zijn glorie.

Was hem als Messias in Psalm 2 toegezegd, dat hij de Heidenen hoeden zou met een ijzeren scepter en ze uiteen zou slaan, gelijk men een kruik stuk slaat, diezelfde belofte neemt Jezus thans over en past ze op de zijnen toe. Hier op aarde, zoolang ze als pelgrims hier verkeerden, bestendig gevaar van het Heidense wezen, zoo om er door *verdrukt*, als om er door *vergiftigd* te worden; maar in de toekomst des Heeren ook in dit opzicht glorie voor verdrukking, heerlijkheid voor versmaaling. Ze zullen dan met Christus over het Heidense wezen heerschen, en voelen dat het voor hun scepter wijkt, en als voor hun voeten vergruizeld wordt.

Alles stemt dus overeen, en de uitlegging laat geen twijfel over.

In Psalm 2 heet het, dat de heidenen woeden tegen Gods gezalfden koning, roepende: „Laat ons zijn banden verscheuren en zijn touwen van ons werpen“; en het Besluit verhaalt van een toekomst, waarin Gods gezalfde koning het heidense wezen voor zijn voeten zal verbrijzelen.

In de kerk van Thyatire sloot dat heidense wezen door zinnedienst met zijn doodelijk gif binnen. Voor het woeden het *wolven*. En ook nu prikkelt Jezus tot weerstand, door gelijkhoudende belofte aan al die zijnen te geven.

Indien ze volharden zal eens dat heidense wezen teniet worden gedaan, en gelijk zij er nu onder leden, zullen wie aan Jezus vasthouden, er dan over zegepalen.

Voor de belofte voelt niets, wie aan het heidense wezen nooit anders denkt, dan als er sprake is van Kaffers en Dajakkers, en zich vleit dat hij met een tiental gulden 's jaars voor de zending van alle verantwoordelijkheid van de heidenwereld af is.

Voor zoo ondiepe naturen en oppervlakkige vromen sprak Jezus op Pathmos niet. Wat Jezus op Pathmos zegt, is voor wie ooren heeft om te hooren wat de Geest tot de gemeenten zegt. Het zijn beloften voor zijn profeten, voor zijn innig geloovigen, voor zijn keurbende, voor wie onder gaat in den strijd, en in den strijd des Heeren de taak zijn levens vindt.

En dan staat het uiteraard geheel anders.

Dan is het heidense wezen niet uit Europa weg en naar Azië en Afrika uitgebannen, maar nog in het gekerstend Europa zelf op allerlei manier het Christelijk wezen ondermijnd, bedreigend, verdrukend, vergiftigend, en het toeliggend op zijn ondergang.

Al het roepen dat men het „Clericalisme“ bestrijden wil, dat het „Clericalisme“ de vijand is, en dat de natien van het „Clericalisme“ moeten worden verlost, is niets dan de sloude emancipatiekoorts, in Psalm 2, die nog steeds door het heidense wezen in onze Christen-natien gevoed en aangeblazen wordt.

Al wat men noemt het „moderne Christendom“, één deel geloof met negen deelen philo-sophie vermengd, is niets dan dat oude hei-

dense wezen, dat men in Christus naam in Christus kerk brengt en dat haar verwoest.

En ook, al wat men roept, om het stoffelijke boven het geestelijke te doen zegevieren, om de strenge zeden losser te maken, om koude tuchteloosheid in te voeren, het huwelijk te verzwakken, om vrije liefde te kronen, en alle rekenen met schuld door de lafheid van het ontoerekenbare terug te dringen, is niets anders dan dat zelfde oude heidense wezen, dat onze Christelijke saamleving verpest.

Daarvan voelen nu de „gerusten in Sion“ niets. Maar de getrouwe getuigen des Heeren lijden er onder. Zijn profeten vangen de giftige pijlen van dit kwaad met het schild des geloofs op. Hun drukt het 't leven, benaauwt het de siele. En zij zijn het, die in hun zuchtend hart het doodelijk gevaar van de vergiftiging door dit Heidense wezen doorvoelen.

Voor hen is het gestage bedruktheid, eenerzijds, met heel hun ziel in Jezus te gelooven, en toch anderzijds telkens en telkens weer te ontwaren, dat het Heidense wezen voortwoelt, het Christelijk element terugdringt, triomf op triomf behaalt, en met een schaterlach als der demonen in hun nederlaag en in hun angst geniet.

Daarom zouden dan ook zelfs de uitverkooren bezwijken; en het is opdat ze niet bezwijken zouden, dat Jezus toen op Pathmos hun den raadsdag openbaarde, dat het niet anders kan, dat het Heidense wezen hen moet blijven kwellen tot den einde toe.

Maar ook, dat dit slechts voor een tijd is. Dat eens de triomf over dat heidense wezen volkomen zal zijn. En dat in dien dag Gods gezalfde Koning niet de wijpersbak alleen zal treden, maar aan zijn verlostende volle deelgenootschap zal schenken in zoo heerlijke uitkomst.

Hoe? zegt Jezus niet. Maar dit waarborgt zijn belofte ons: We zullen, zoo we overwinnen tot den einde toe, aan de volkomen onderwerping van het Heidense wezen zelve deelnemen.

Niet Christus alleen zal het doen, maar wij met hem.

Soms schijnt het, of cere te zoeken zonde ware. Aan verdrukt worden en onderlingen gewoon, beeldt men zich dan in, dat te willen lijden, te willen verdrukt worden, het hoofd te willen buigen, het hoogste ware.

En dit nu mag niet. Dit is onze natuur-krachten, als mensch onze hoogheid en ons heilig karakter wegwerpen.

Vandaar dat Jezus juist het omgekeerde gevoel in ons prikkelt.

Wat hij ons toezegt is de kroon, is de heerschappij, is het zitten op den troon, is de triomf over onze vijanden.

En dat hoog besef prikkelt en verscherpt Jezus in ons, niet opdat we hier de borst hoog zouden zetten of tegen onzen nederegen staat zouden opwoelen. Neen, maar opdat we dit zouden verstaan, dat een koningskind alleen dan in den staat zijner verdrukking zich zelve niet onteert, zoo hij tegen zijn verdrukking rusteloos het protest stelt van de gewisheid zijner toekomstige verhooging.

Amsterdam, 22 Juni 1900.

Onze Universiteitsdag.

Op Donderdag 28 Juni zal dan in Haarlem onze Universiteitsdag worden gehouden, en nogmaals uit alle oorden des lands het Gereformeerde volk toestroomen, om zich te verblijden in de gunste onzes Gods.

Den avond te voren zal er ook nu een ure des gebeds worden gehouden waarin de heer Ds. C. Oranje, predikant te 's-Gravenhage, zal voorgaan. De vergadering zal geleid worden door Prof. Dr. Geesink. Het referaat zullen we ditmaal ontvangen van Prof. Dr. Woltjer. En de meeting zal worden gehouden door Prof. Mr. Fabius. Voorts zal ook ditmaal een feestelijke maaltijd het broederlijk samenzijn besluiten.

Mag ons daarbij in Haarlem's schoone dreeven een vriendelijke Zomerdag worden gegund, dan zal ook deze samenkomst het hart weer sterken, en tevens een dag van blijde genieting zijn.

Een genot van dien aard hebben onze vaders nooit gekend, en ze konden het niet kennen.

Geheel de idee van vrije vereeniging was hun nog vreemd, en de gebrekkige communicatie maakte het saamvloeden der broeders en zusters uit alle oorden van het land kortweg onmogelijk. Thans brengen eenige uren stoomens u uit Groningen en Middelburg naar Haarlem; destijds zouden er dagen reizen mee gemoeid zijn geweest.

Beide, dit opkomen van de vereenigingsidee en de versnelde communicatie, zijn twee gelukkige factoren, die het Christelijk leven zeer ten dienste staan, en waarvan onder allerlei vorm partij wordt getrokken.

De zendingsdagen gingen voor, wij volgden.

Doch al weet het Christelijk leven ook elders van deze beide factoren partij te trekken, toch kennen we niet één land, waarin voor zulk een samenkomst het motief ooit lag in de belangstelling van het volk voor de Christelijke wetenschap.

Dit laatste is en blijft dan ook voor onzen Universiteitsdag het kenmerkend karakter. Want al wenschen we ook ten deze tegen overdrijving op onze hoede te zijn, het feit blijft dan toch, dat het denkbeeld zelf van een Universitair leven op Gereformeerden grondslag te stichten, bij ons volk ingang vond, nu reeds twintig jaren door het volk uit alle rangen en standen gelde-lijk gesteund werd, en dat de warme belangstelling in dezen onzen feestdag nog onverzwakt aanhield.

Dat onze kracht nog klein is, en zelfs de critiek der broeders ons niet gespaard bleef, heeft nog in geen enkel opzicht die trouwe, hartelijke belangstelling doen verflauwen.

Ons volk gevoelt, dat er in deze stichting een *begin* schuilt, en dat, mits wij maar niet vertsagen, dat beginsel eens moet triomfeeren.

Zelfs is het, of onze kleinheid en de aanhoudende tegenstand de minnaars onzer

stichting prikkelde, om haar met te warmer toewijding en liefde te vertroosten. Ons volk, eertijds wetenschappelijk ongewapend, en daardoor machteloos, weet dat de Vrije Universiteit het instrument is, dat het de wapens die het miste, schenkt, en daardoor zijn positie in het land sterken kan.

En daarom mag ook nu verwacht worden, dat ons een dag van geestelijke genieting en verkwikkend broederlijk samenzijn te wachten staat.

Even als voorheen, zal men zich ook nu opgewekt gevoelen, om dien dag mee te doorleven.

Een courantenverslag, hoe goed ook, kan nooit het genot van dat meedoorleven vervoeden.

Men moet er zelf bij zijn geweest. Dan klopt het hart weer blijder, en weer hooger in dank aan God.

En dan keert men huiswaarts, bemoeidigd door wat men hooren en aanschouwen mocht, en zelf met nieuwe kracht toegerust, om ook in eigen kring den strijd voor de ons heilige beginselen te hervatten.

Naar St. Helena.

Het is een teken van krachtig gemeentelieven, dat er uit onze kerken een Bedienaar des Woords en een Vertrouster der Broeders naar St. Helena trekt.

Veel werkt er toe mede om Ds. Alders in deze de rechte man op de rechte plaats te doen zijn. Hij is van jongs af in Engeland zelf aan den omgang met Engelschen gewend geraakt. Getrouwd met een Engelse, heeft hij het Engelsch karakter en de Engelsche taal steeds meer van nabij leeren kennen en waardeeren. En juist dit is hier noodig. Niet een man met woede tegen al wat Engelsch is in het hart, moest er heen, maar een man die het *beter* Engeland lief heeft en tegen het aan zichzelf ontzinkende Engeland protesteert. En zulk een man is deze onze broeder.

Zijn taak zal moeielijk, maar heerlijk, haast om te benijden zijn.

Zorge men nu slechts, dat zijn uittocht en verblijf zonder zorge toega. Vooral tegenover Engelse officieren en predikanten moet hij zich geheel vrij en onafhankelijk kunnen bewegen.

Humpata.

Van Ds. J. Lion Cachet van Burgersdorp in de Kaapkolonie, ontvingen we dit schrijven:

Burgersdorp, 27/5 1900.

Dr. A. KUYPER, Amsterdam.

Hoogel. Heer en Br. in Christus!

Gij kunt u moeielijk voorstellen wat er in mijn hart omging toen ik de *Herant* ontving en daarin zag, hoe de broeders en zusters in Nederland de zaak te Humpata hebben opgenomen. De druk hier is zoo hoog, en het water is aan de lippen, doch de liefde van 't oude vaderland werkt de ziel.

Hier te Burgersdorp gaat het treurig. De leeraar en het grootste gedeelte der onderlingen zijn in de gevangenis onder beschuldiging van hoogererraad, terwijl de meeste gemeentelieden nog in gevaar zijn om gestraft te worden. Wij gevoelen de voorbode der broeders te behoeven. Ware het niet, dat dit district nog onder krijgswet staat en de brieven-censuur toegepast wordt, dan zou ik eenige bijzonderheden melden. Nu slechts een enkel woord.

Gedenk onzer in uw gebeden.

Uw liefh. Br. in Christus,

JAN LION CACHET.

Welke diep treurige toestanden! En dit alleen, omdat de halve broeders aan de Kaap feitelijk Engeland hebben gestuend tegen hun eigen bloed. Wat hebben de Schreiners c.s. een zware verantwoording.

Nog ontvangen voor Humpata: Van de Geref. kerk Bolnes f 16, uit Orange City, Iowa door The American Trust and Savings bank of Chicago f 5, van de Geref. Jongelings Vereen. „Vreest God, eert den Koning“ te Bussum f 11.50, gevonden in de Coll. der Geref. kerk te Delfzijl f 2.50, van H. Janse Bzn. te Goes f 1, van een vriend te H. f 2.50.

Moedgevend.

Door de Juridische faculteit te Leiden was voor Nederlandsche studenten deze prijsvraag uitgeschreven:

„De Faculteit verlangt eene verhandeling over den overgang der procedure per legis actiones tot die per formulas in het Romeinsche recht, met aanwijzing van den tijd waarin en de wijze waarop deze overgang heeft plaats gevonden en van zijne gevolgen voor den algemeenen gang der ontwikkeling van het privaatrecht.“

De heer Victor Rutgers, student aan de Vrije Universiteit, had op deze prijsvraag een antwoord ingezonden, en de Leidsche faculteit heeft dit antwoord eene loffelijke vermelding waardig gekeurd.

Dit is daarom van belang, omdat het toont, hoe ook de studenten der Vrije Universiteit van deze mededinging niet zijn uitgesloten.

Mysticisme.

V.

Intusschen, zoo beslist als het Mysticisme door onze Gereformeerde Kerken moet weerstaan worden, omdat het de be-deeling der tijden verwart, geestelijke zelf-verheffing kweekt, eindigt met het Woord te verachten, de Kerk als Kerk vernietigt,

en gevaar loopt in onzedelijkheid te vervallen, men mag evenmin, uit vrees voor het Mysticisme, de gezonde mystiek uit de Gemeente bannen.

Het Mysticisme *verwart de beedeeling der tijden*, want het poogt in deze beedeeling, na de apostelen, te handhaven wat alleen in de beedeeling der profeten en apostelen thuis hoorde, t. w. de onmiddellijke inspiratie.

Het kweekt *geestelijke zelfverheffing*, want de man met het voorgewende „innerlijke licht“ acht zich op intiemer wijze tot de gemeenschap zijns Gods toegelaten dan de overigen, en ziet laatlund als een geprivilegieerde op hen neer.

Het eindigt met het Woord te verachten, want het „innerlijke licht“ maakt dat Woord overbodig en spaart de moeite van het Schriftonderzoek uit.

Het vernietigt de Kerk als Kerk, want op die wijze wordt de religie een individueele zaak tusschen God en de ziel, vervalt het gezag, en ten laatste de instelling van het ambt, en gaat ieder drijven op eigen gelegenheid, hoogstens zich aansluitend aan eigen kring.

En eindelijk, het loopt gevaar in *onzedelijkheid* te vervallen door de natuurlijke verwantschap, die er tusschen de mystieke liefde voor God en het mystieke van de geslachtsliefde bestaat.

De historie toont dan ook, hoe feitelijk elke doorgezette strooming uit de bron van het Mysticisme op deze vijf kwaden is uitgevloeien.

Er ware meer aan toe te voegen, maar in deze vijf ligt de historische gang.

Maar wee hem, die, om dezen gruwel te mijden, alsnu in het tegenovergestelde overslaat, en, uit vrees voor het Mysticisme, ook de heilige mystiek ter deure van zijn hart uitbant. Dan verdort het hart, het geloof verarmt, de liefde verkoudt, alle vrijheid gaat uit het wezen der vroomheid te loor, en men stoot zijn scheepke stuk op de klip van het wezenloze Intellectualisme.

Wachter nu op de grens, die de echte mystiek van het kranke Mysticisme scheidt, is de Heilige Schrift.

Om ons kennis van God en ons zelve toe te brengen, dient niet de mystiek, maar de Heilige Schrift. Ook nu nog, na achttien eeuwen, zullen wij in Christus gelooven „door het woord der apostelen.“ Of bad niet Jezus voor hen, „en voor degenen die door hun woord in hem gelooven zouden!“

Er zijn dus niet twee bronnen van openbaring der kennis Gods, ten eerste de Schrift, en daarnaast en in de tweede plaats de mystiek. De Schrift *alleen* is bron van kennis der Bijzondere Openbaring, en er komt geen tweede bron van „innerlijk licht“ bij.

Wat Jezus gezegd heeft, dat de Heilige Geest de apostelen in alle waarheid leiden, het uit het zijne nemen, en hun openbaren zou, is geschreven ten opzichte van de apostelen, en niet van ons.

Wij zijn niet als de apostelen, maar van hen af afhankelijk.

En wat de mystiek des harten doet, is niet die kennis vermeerderen, of aan die kennis nieuwe openbaring toevoegen, maar die kennis op ons zelve toepassen, ons uitleggen, wezenlijk voor ons eigen hart maken, en van voorwerpelijke omzetten in proefondervindelijke beleving en genieting.

Beide zitten in het één geloof in.

Het geloof is niet alleen een voor zeker aannemen van al wat God ons in zijn Woord geopenbaard heeft, maar het is ook, en te gelijk, een vast, een zeker, en een onwankelbaar vertrouwen, dat dat alles ook ons aangaat en ons ten goede komt.

Het Woord geeft ons de voorwerpelijke beschrijving, die de zaak aan ons bewustzijn ontdekt, maar de zaak zelve is en blijft de mystiek van ons hart.

De Heilige Schrift kan u niet wederbaren; dat kan alleen God door den Heiligen Geest in uw hart. Maar uit uw hart zoudt ge nooit verstaan, wat de daad Gods is, en eerst uit de Schrift kunt ge de wedergeboorte als daad Gods leeren kennen.

De wedergeboorte zelve is nooit door het Woord; doch alleen door het Woord weet ge wat wedergeboorte is en wordt ze in u voor uw bewustzijn uitgewerkt. 1 Petr. 1: 23 leert het niet anders.

En zoo is het met alles.

Dat er een Christus is, wie Hij was en is, wat Hij deed en leed, en hoe Hij nu in den hemel leeft om voor ons te bidden, leert u het Woord en het Woord alleen. Maar uw persoonlijke aansluiting aan dien Christus en van dien Christus aan u, werkt niet het Woord, maar de mystiek in het hart. Het is wat Calvijn noemde de *Unio mystica*, d. i. de mystieke vereeniging met en inlijving in Christus.

Zoo ook zegt u de Schrift, welke de liefde Gods voor u is, en welke uw liefde voor uw God moet zijn; maar het vuur der liefde brandt in de mystiek van uw hart.

Dat ge bidden doet, en hoe ge bidden moet, leert u de Schrift; maar het zalige gebed zelf is een mystieke handeling tusschen u en uw God.

Wie dit nu wegcijfert houdt een prachtige haard over, maar zonder vuur; een keurig recept maar zonder het geneesmiddel; getekend of geschilderd brood, maar geen brood dat zijn honger kan stillen.

De bereideneering der zaak kan ook een ongeloovige u geven, maar de bereideneering zaak zelve is het getuigenis van het hart.

Zelfs gaan we nog verder.

We spraken een vorig maal van *meditatie en contemplatie* in afkeurenden zin, en we zullen zeggen waarom.

Het stelsel van *meditatie en contemplatie*, als stelsel, bedoelt, dat we ons denken op zij zullen zetten; dat we alle indrukken van buiten het zwijgen zullen opleggen; dat we in stilte en roerloos gepeins verzonken zullen; en dat we, alzoos losgemaakt van onze eigen gedachten, van onze bemoeiingen en van de wereld om ons heen, wachten zul-

len op aandoeningen, gewaarwordingen, opwellingen, om alzo, buiten het leven om, gemeenschap met het Eeuwige Wezen te zoeken.

Dit nu onderstelt, dat we hiervoor een afzonderlijk hooger gevoels- of gewaarwordingsorgaan bezitten, en dat het door dit hooger gevoelsorgaan is, dat we de onmiddellijke presentie van God waarnemen.

Zelfs gaan de principiele mystici hierin nog verder, en achten dat het hoogste eerst dan verkregen is, zoo we ons zelve verliezen, ons zelve vernietigen, en verin-ken in God zelf. Het mystieke pantheïsme. Door zelfkastijding, door vasten, door isolement, en zooveel meer, poogt men dit te bereiken. Onwillekeurig komt de ziel hierdoor in ongewonen, overspannen toestand. Ten slotte wordt ze exstatisch. De verbeelding krijgt vrij spel. En het is niet te zeggen, wat de mensch in zulke toestanden zich niet al heeft ingebeeld, gehoord, gezien en gevoeld te hebben.

Zoo nu genomen, moet deze contemplatie verworpen worden. Niet in de overspanning en opwinding, maar in de nuchterheid, helderheid en kalmte des geloofs wordt God gekend.

Maar heel iets anders is het, als de ziel poogt uit de *ideën* tot het *wezen* te naderen. Een predikant die zijn predicatie opstelt, enkel met zijn ideën bij zich, zonder dat hij onder het schrijven zich het levende wezen van zijn Gemeente nader brengt, predikt slecht. Als ge een brief van rouwbeklag schrijft, enkel met phrases, en zonder dat ge de bedroefde weduwe u voor oogen stelt, vermoet ge, maar ge vertroost niet. En zoo nu ook, als ge bidt, enkel in uw gebedsterminologie opgaande, maar zonder dat ge uw ziel ophelt tot dat Eeuwige Wezen dat ge aanroep, is er gepeveld, maar niet gebeden.

Zoo nu zijn er ijverars, die voor Christus ijveren, maar zonder dat hun hart ooit Jezus persoonlijk heeft gezocht of met Hem in het heilgdom gemeenschap had.

En dat nu is ongeestelijk, het wordt machinaal, het mist de levenswarmte, het hangt in afgetrokkenheden, het ziet het wezen niet. En in zoover meditatie en contemplatie bedoelen, tegen dat dorre verstands- en lippenwerk in te gaan, juichen we haar toe.

Mits, en dat blijft beding, mits alle mystiek steeds onder de controle van het Woord blijft.

Dat moet. En wel om deze reden: Ons gemoeid is toegankelijk voor allerlei opwellingen en inwerkingen en inwerpselen. Er kan in uw gemoeid een woord, een beeld, een voorstelling opkomen uit God, uit Christus, door wat een goede Engel werkt; maar soortgelijke dingen kunnen ook in u opkomen door de werking van uw eigen zonde, uw eigen verleden, uw omgeving, door Satan of een der demonen.

Ook kan Satan zich aan u voordoen als een Engel des lichts.

Ge mist dus alle zekerheid, dat eenige bevinding, eenige opwelling, eenig inworpel waarachtiglijk uit God is, *tenzij ge dit controleert*. En die controle nu kunt ge alleen uitoefenen, zoo ge u houdt aan het Woord. Niet om dat Woord naar uw bevinding te verdraaien, of zoogenoemd geestelijk te duiden, maar door dat Woord in zijn voorwerpelijke waarheid en klaarheid te nemen.

En eerst als die twee saamwerken, eenerzijds de klare, heldere kennis van het voorwerpelijke Woord, en anderzijds de mystieke verwerenlijking van het genadewerk en de genadebevinding in het hart, dan is er die waarachtige verkertheid des geloofs, die beide bestanddeelen van het geloof tot hun recht doet komen.

Is onze kennis van de waarheid gelijk aan die waarheid zelve?

III.

Ons vorig artikel heeft, zoo we hopen durven, op overtuigende wijze bewezen, dat onze opvatting van de waarheid nooit aan de waarheid zelve gelijk kan zijn. De waarheid zelve is veel te groot voor den kleinen spiegel van ons persoonlijk bewustzijn.

Dit is waar, niet alleen voor wat den *omvang* der waarheid betreft. Zoo bedoelt toch zou het weinig zeggen. Er is toch niemand die beweert, dat hij alleen *alles* doordiet, *alles* kent en *alles* weet.

Neen, als we zeggen, dat onze opvatting van de waarheid nooit aan de waarheid zelve gelijk kan zijn, dan bedoelen we dat evenzoo van *elk stuk* der waarheid. Er is in elk stuk der waarheid een diepte, een veelzijdigheid, een strekking, die veel verder reiken, dan dat elk onzer ze, elk voor zich, geheel doorzien en verstaan zouden.

Ernstig opgevat, is alleen God in staat, om én elk stuk der waarheid én de waarheid in haar geheel te doorzien tot op den bodem; en dan eerst zou uw kennis volkomen de waarheid zelve dekken, zoo uw kennis gelijk aan de kennis Gods was.

Spreken we dus van onzen plicht om de waarheid te onderzoeken, voor de waarheid te ijveren, niets dan waarheid te bedoelen, en waarheid bovenal te laten gaan, dan wordt hiernaede nooit ondersteld, dat het subjectief, het gedeeltelijk en gebrekkig karakter van onze kennis der waarheid buiten rekening zou moeten blijven; maar dan wil dat alleen zeggen, dat we geen moeite mogen ontzien om de waarheid op te sporen, en vooral, dat we nooit, tegen beter weten in, het anders zeggen zullen, dan het zich metterdaad aan ons voordoot.

Nimmer daarentegen mag het worden voorgesteld, alsof één enig mensch, op enige gelegenheid, in staat zou zijn één enig stuk der waarheid in vollen omvang,

n al zijheid, pers en in vstellen.

Wil dit zekerheid tekenen m twifelen, uitroepen: voor, ma Anderen zij het zie

Stellig

Neem

verband

Numero

dus zoek

her die kl

vellen. Ni

die stekke

die botan

is een jo

opspeurt.

loert of e

ken zit E

mensch, d

te plukke

Die zeev

denzelfde

elk met e

met een

een eigen